

Jørn Lier Horst

De
Katharinacode

Cold Case Kwartet 1

A.W. Bruna Uitgevers

1

De kartonnen dozen stonden in de kledingkast. Het waren er drie en Wisting pakte de grootste. In een hoek zat een scheur en daarom moest hij de doos voorzichtig meenemen naar de woonkamer.

De vier flappen aan de bovenkant waren over elkaar heen gevouwen. Hij opende ze en haalde de eerste ordner tevoorschijn. Die was zwart en had een flets label op de rug: *Katharina Haugen*. Hij legde hem aan de kant, pakte een rode ordner met daarop *Getuigen I* en twee andere in dezelfde kleur met *Getuigen II* en *Getuigen III*. Daarna vond hij de ordner die hij wilde inzien. Hierop stond *Kleiverveien*.

In de dozen zat alles wat er in de zaak-Katharina was geschreven en gedaan. Strikt genomen zou hij deze documenten niet thuis mogen hebben, maar ze verdienden het niet om in een archief opgeborgen te liggen. Nu ze in zijn kledingkast stonden, moest hij elke keer dat hij een schoon overhemd pakte weer aan de zaak denken.

Hij zette zijn leesbril op en ging zitten, met de ordner op schoot. Het was een jaar geleden sinds hij er voor het laatst in had gebladerd.

Katharina had aan de Kleiverveien gewoond. De eenvoudige vrijstaande woning was vanuit verschillende hoeken gefotografeerd. Het huis werd omringd door bos. Op een van de foto's schitterde het ven Kleivertjernet op de achtergrond. Het huis lag op een heuveltje, zo'n honderd meter van de weg. Het was bruin met witte kozijnen, had een groene deur en lege bloembakken onder de ramen.

Terwijl hij door de map met foto's bladerde, was het net alsof hij zich door een spookhuis bewoog. Katharina was weg, maar op de vloer in het tochtalletje stonden haar schoenen. Een paar grijze sportschoenen, bruine laarsjes en klompen, samen met de grote sandalen en werklaarzen van haar man. Aan de kapstokhaken hingen drie jassen. Op de ladekast in de hal lagen een pen en een boodschappenlijstje, een ongeopende brief, een krant en enkele ongeadresseerde reclamefolders. Naast een siervoorwerp lag een half verwelkt boeket rozen. Op de spiegel boven de kast hingen enkele memobriefjes: eentje met een datum en een tijdstip, een tweede met een naam en een telefoonnummer en een derde met drie initialen en een geldbedrag. *AML 125 kronen.*

Haar koffer lag geopend op bed, vol kleren, alsof ze van plan was lang weg te blijven: tien paar sokken, tien slippers, vijf bh's, tien T-shirts, vijf broeken, vijf truien, vijf blouses en sportkleding. Hij had altijd het gevoel gehad dat er iets niet klopte aan de inhoud, zonder dat hij goed had kunnen benoemen wat daarvan de reden was. De stapel kleren leek zo stijf en formeel, alsof eigenlijk iemand anders alles had ingepakt, of dat het voor een ander bedoeld was.

Hij bladerde verder. Op de salontafel lagen vijf boeken die uit de boekenkast waren gepakt. Een paar ervan had Wisting zelf ook gelezen: *Mengele Zoo*, *De alchemist*, *Witte negers*. Daarnaast lag een foto van Katharina samen met Martin Haugen, genomen bij een uitkijkpunt. Ze hadden hun armen om elkaar heen geslagen en glimlachten naar de fotograaf, waarschijnlijk een toevallige voorbijganger die ze hadden gevraagd hen te vereeuwigen. Er had een lijst omheen gezeten, maar die was eraf gehaald en lag nu naast de foto.

De foto's van de keuken zorgden voor de grootste verbazing. Op het aanrecht stonden een bord met een gesmeerde boterham en een glas melk. De stoel waarop ze altijd zat, was een stukje naar achteren geschoven en op de tafel lagen een pen en dat wat simpelweg de Katharinacode werd genoemd.

Wisting tuurde naar de kopieën. Langs drie verticale lijnen stond een reeks getallen. Tot dusver wist niemand wat die betekende.

Naast de experts van de politie hadden ze onder meer cryptologen van Defensie naar de geheimzinnige getallen laten kijken, zonder dat ze dichterbij een oplossing waren gekomen. De code was ook naar buitenlandse deskundigen gestuurd, maar ook zij hadden er geen chocola van kunnen maken.

Wisting draaide de kopie om en om, alsof er deze keer iets veranderd zou zijn en hij nu zou begrijpen wat dit betekende. Opeens keek hij op. Line was gearriveerd. Hij had niet gehoord wat zijn dochter zei, niet eens gemerkt dat ze de kamer was binnengekomen.

‘Hm?’ zei hij vragend; hij zette zijn bril af, zodat die aan het koord om zijn nek bleef hangen.

Line ging zitten met haar dochter op schoot en trok het meisje haar jas en schoenen uit terwijl ze naar de kartonnen doos keek. ‘Ik was vergeten dat het morgen 10 oktober is,’ zei ze.

Wisting legde de ordner aan de kant, strekte zijn armen uit naar zijn kleinkind en tilde haar op. Ze was geen baby meer. Het hulpeloze hummeltje dat hij veertien maanden geleden voor het eerst had vastgehouden, was inmiddels een eigen persoonlijkheid. Hij drukte zijn lippen tegen haar ronde wang en gaf haar een klapzoen. Amalie hikte van de lach en probeerde met haar mollige knuistjes zijn bril te pakken. Hij haalde de bril van het koord en legde hem weg.

‘Denk je dat daarin iets staat wat je nog niet eerder hebt gelezen?’ vroeg Line met een knikje naar de ordner.

Ze leek knorrig en geïrriteerd.

‘Is er iets?’ vroeg Wisting.

Line zuchtte, stak haar hand in haar tas en haalde er met een snelle beweging een plastic strookje uit. Andere spullen als een lippenstift, een pen en een pakje kauwgum kwamen ook tevoorschijn.

‘Ik heb een parkeerboete gekregen,’ vertelde ze en ze gooide hem op de tafel, waarna ze de rest weer in de tas stopte. ‘Zevenhonderd kronen.’

Wisting keek ernaar.

‘Parkeren in strijd met bord 372,’ las hij. ‘Wat is bord 372?’

‘Parkeren verboden.’

Wisting glimlachte, boog naar voren en wreef zijn neus tegen de wang van zijn kleindochter. ‘Mama heeft een boete gekregen,’ zei hij met een gemaakte stem.

Line kwam overeind. ‘Ik snap niet dat je nog steeds met die papieren bezig bent,’ zei ze en ze liep naar de keuken. ‘Na al die jaren.’

‘Ga je bezwaar maken?’ vroeg hij. ‘Tegen de boete?’

‘Er is niets om bezwaar tegen te maken,’ antwoordde Line. ‘Ik had het bord niet gezien. Het is alleen zulk sneu geld.’

Ze kwam weer binnen met een theelepeltje, pakte een beker-tje yoghurt uit de tas met babyspullen en nam Amalie op schoot.

‘Ben je al wat verder gekomen met onze stamboom?’ vroeg Wisting.

Line trok de folie van het yoghurtbekertje. ‘Ik heb een paar neven en nichten in de vijfde en zesde graad in Bergen gevonden,’ antwoordde ze met een snelle glimlach.

‘Hoe wordt iemand neef of nicht in de zesde graad?’ vroeg Wisting.

‘Wanneer je gemeenschappelijke betbetovergrootouders hebt,’ legde Line uit. Intussen gaf ze Amalie te eten.

‘En over welke betbetovergrootvader hebben we het dan?’

‘Over Arthur Thorsen,’ zei Line. ‘Hij was de overgrootvader van mama.’

‘Nooit van gehoord,’ merkte Wisting op.

‘Geboren in 1870 op Aksøy,’ zei Line.

Wisting schudde zijn hoofd en pakte het rapport dat hij aan het lezen was. ‘En dan verwijt je mij dat ik door oude papieren blader?’ vroeg hij glimlachend.

‘Wat jij zoekt, staat daar immers niet in,’ bracht Line ertegen in. ‘Je bent er nu al vijftientig jaar mee bezig, maar het levert geen antwoord op.’

‘Vierentwintig,’ corrigeerde Wisting haar en hij stond op. Hij besepte dat het antwoord waarschijnlijk niet in een van de dozen uit de kledingkast te vinden was, maar tegelijkertijd was hij ervan overtuigd dat er bij de 763 namen in het onderzoeksmateriaal ten minste één iemand moest zijn die wist wat er vierentwintig jaar geleden in oktober was gebeurd.

Hij pakte een rode ordner en opende een willekeurig document. Een getuigenverklaring. Het papier zag er versleten uit en de tekst was flets. Wisting las het begin van een willekeurige zin midden op de pagina en wist hoe die eindigde, zonder hem helemaal te lezen. Het was een routineverhoor. Er stonden geen essentiële feiten of interessante details in, maar elke keer dat hij iets las, in welk document dan ook, kreeg hij hetzelfde idee: dat hij déze keer een detail zou ontdekken dat hij eerder over het hoofd had gezien, of dat wat er stond in een nieuw, verhelderend verband zou interpreteren.

‘Ga je mee?’ vroeg Line en ze haalde hem daarmee uit zijn gedachten.

Hij sloot de ordner en begreep dat hij alweer niet had opgevangen wat ze zei.

‘Ga je weer met hem mee naar het vakantiehuis?’ vroeg ze.

‘Met wie?’ vroeg Wisting, ook al wist hij wel wie ze bedoelde.

‘Met hem,’ antwoordde Line met een gelaten knikje naar de stapel documenten.

‘Dat denk ik niet,’ antwoordde Wisting.

‘Maar je bent wel van plan morgen naar zijn huis te gaan?’

Wisting knikte. Zo was het geworden. Elk jaar, op 10 oktober, bracht hij een bezoek aan Martin Haugen.

‘Sorry,’ zei hij en hij legde de ordner weg.

Hij wist hoe hij zich gedroeg wanneer die dag naderde. De oude zaak vulde zijn bewustzijn en schoof al het andere aan de kant. ‘Wat gaan jullie vanavond doen?’ vroeg hij en hij liep

naar het raam. Buiten was het donker. Op het raam zaten regendruppels.

Line gaf haar dochter de laatste lepel yoghurt. 'Ik ga sporten,' antwoordde ze en ze zette haar dochter op de vloer. 'Ik hoopte dat je op haar kon passen. Bij de opvang van de sportschool vindt ze het niet bepaald leuk.'

De kleine Amalie stond op wankele beentjes op de grond.

'Je kunt haar hier wel achterlaten,' zei Wisting glimlachend en hij klapte in zijn handen om zijn kleindochter naar zich toe te lokken. Ze kwam zijn kant op en lachte toen Wisting haar opving en omhoogtilde.

'Voorzichtig,' waarschuwde Line. 'Ze heeft net gegeten.'

Wisting zette het meisje neer, liep naar een andere kamer en haalde een doos met speelgoed. Hij gooide de inhoud eruit en ging naast haar zitten.

Amalie pakte een rood houten blokje en zei iets wat Wisting niet verstond.

'Mijn dank is groot,' zei Line en ze kwam overeind. 'Over een paar uur ben ik terug.'

Ze zwaaide naar hen, maar Amalie was te druk bezig om te merken dat haar moeder vertrok.

Tien minuten lang zaten ze samen op de vloer, maar na een tijdje leek het meisje liever in haar eentje te willen spelen.

Wistings knieën kraakten toen hij opstond. Hij liep naar de kartonnen doos, haalde zijn notitieboek tevoorschijn en ging weer zitten. Hij bladerde wat heen en weer, pakte zijn bril en zette hem op zijn neus.

Alle informatie in de zaken waaraan hij werkte, belandde op de bladzijden van zijn dikke blauwe notitieboek. Eerst trefwoorden over de naakte feiten, dan langzaam maar zeker details, getuigenverklaringen, documentatie en laboratoriumuitslagen. Het notitieboek was zijn anker in de zaak. Het bevatte elk verhoor dat hij afnam en elk verkregen bewijs; het vormde altijd de basis voor de overweging welke stap hij vervolgens moest zetten.

Hij begreep niet waarom Line er zo negatief over deed dat hij nog steeds naar de oude zaak keek. Normaal gesproken voelde ze zich aangetrokken tot onopgeloste raadsels en onbeantwoorde vragen. Diezelfde weetgierigheid die van hem een researcher had gemaakt, had er bij haar toe geleid dat ze journalist was geworden. Als de weg waarop ze zich bevond in tweeën splitste en ze voor de afslag naar rechts koos, wilde ze graag weten waar de andere kant haar zou hebben gebracht. Nadat Amalie was geboren, was ze zich aan stamboomonderzoek gaan wijden. Waarschijnlijk ging het haar er vooral om dat ze haar dochter een grote familie wilde geven, aangezien de vader min of meer uit beeld was. Maar eigenlijk kwam het door haar diepe behoefte om kennis te vergaren. Hij begreep hoe bevredigend het kon zijn als je voortdurend nieuwe familieverbanden wist bloot te leggen en geleidelijk aan een samenhangend beeld zag ontstaan. Dat verschilde niet zo heel veel van een politieonderzoek.

Het zoeken naar antwoorden lag ten grondslag aan alles wat Line als journalist had gedaan. Voor haar gold niet alleen dat ze verslag deed van een nieuwsfeit. Ze wilde weten wat erachter stak. De redactie van VG had die eigenschap op prijs gesteld. Ze wilden haar graag houden en hadden haar verlof verlengd, in de hoop dat ze haar baan weer fulltime zou oppakken.

Het ging hem er niet om dat ze zich in de zaak-Katharina zou verdiepen, maar hij snapte niet dat ze zo ongeïnteresseerd was. Misschien kwam het doordat deze zaak er altijd al was geweest. Line was zes jaar toen Katharina Haugen verdween. Ze was eraan gewend dat hij met regelmatige tussenpozen de oude documenten tevoorschijn haalde en zich erin begroef. Of misschien kwam het doordat ze, zoals zovele anderen, de verklaring had geaccepteerd waarmee de meeste mensen zich hadden verzoend. Dat Katharina Haugen vierentwintig jaar geleden op een donkere oktoberavond had besloten zich van het leven te beroven.

Maar waar was het lijk dan gebleven?

Een alternatieve theorie was dat er een ongeluk was gebeurd. Dat ze tijdens een wandeling was gevallen en nu ergens lag. Dat riep echter alleen nog maar meer vragen op.

Of ze nu op de ene of op de andere manier was verdwenen, er waren ook de andere dingen. De dingen die maakten dat Wisting de zaak weer oppakte, jaar na jaar. Zoals dat met die geheimzinnige code op de keukentafel, de buurman van wie hij nooit wijzer werd en die onbekende vader van haar. En dan de bloemen. Veertien rode rozen.

Amalie was gaan staan. Ze bevond zich in haar eigen wereldje en hield zich vast aan de armleuning van een stoel terwijl ze in een kleurige plastic rammelaar beet.

Wisting glimlachte naar haar en opende vervolgens een ordner met daarin het verhoor van een van de laatste mensen die Katharina Haugen in leven hadden gezien. Het was een vriendin die Mina Ruud heette. Katharina en zij zongen in een koor en hadden elkaar vijf jaar lang gekend. De laatste weken was Katharina niet bij de repetities geweest. Aan de telefoon had ze tegen haar vriendin gezegd dat ze niet in vorm was, dat ze het niet kon opbrengen. Twee dagen voor haar verdwijning was Mina daarom naar haar toe gegaan. Katharina had er inderdaad moe en bleek uitgezien. Er was duidelijk iets wat haar dwarszat, meende Mina. Op directe vragen had Katharina dat gewoon van de hand gewezen en verklaard dat ze was begonnen met vitaminepillen, in de hoop zich beter te gaan voelen. Tijdens het verhoor verklaarde Mina dat ze in de loop van het laatste jaar een grote verandering bij Katharina had waargenomen. Normaal gesproken was ze wat Mina een bruisende persoonlijkheid noemde, altijd vrolijk. Sprankelend, was het woord dat ze gebruikt had. Maar toen moest er iets zijn gebeurd waardoor haar persoonlijkheid veranderde. Ze bleef veel thuis. Ging zelden naar buiten, was bijna nooit meer met vrienden samen. Ze werd gesloten, gedeprimeerd en zwijgzaam.

Met name één passage in de verklaring van Mina Ruud was Wisting opgefallen. Het was alsof Katharina iets duisters met zich meedroeg, had ze tegen de rechercheur gezegd die haar verhoorde. Alsof ze een geheim had dat ze aan niemand kon vertellen.

Meerdere mensen beschreven Katharina Haugen als depressief voordat ze verdween, zowel vrienden als collega's. Over het algemeen bestond het idee dat dat kwam doordat ze naar haar familie en andere kennissen in Oostenrijk terugverlangde.

Wisting bladerde een stukje verder en las een paar andere passages in de verklaring van Mina Ruud. Opeens bleef hij hangen bij een zin waaraan hij nog niet eerder aandacht had geschonken. Mina Ruud probeerde de datum aan te geven waarop ze een gesprek met Katharina had gevoerd. Katharina had haar verteld dat ze twee dagen eerder een Oostenrijker had ontmoet. Het was een toevallige ontmoeting in een café geweest. Hij had gevraagd of de stoel aan haar tafeltje vrij was, Katharina had zijn accent opgemerkt en gevraagd of hij uit Oostenrijk kwam. Het was gezellig geweest om iemand uit haar eigen land te ontmoeten.

De rechercheurs hadden veel middelen ingezet om de man te vinden. En daarbij was het essentieel om erachter te komen wanneer de ontmoeting had plaatsgevonden. Voor zover Mina zich herinnerde, was dat op een middag medio augustus.

Dat had Wisting in elk geval ergens gelezen, maar dat stond niet in de papieren. Hij las de zin nog een keer: *Het was middag medio augustus.*

Er ontbrak een woord. Hij had de zin altijd gelezen alsof er stond: 'Het was een middag medio augustus.' Maar het woordje 'een' was weggelaten. Dat was een gebruikelijke fout. Hij maakte hem zelf af en toe ook. Niet alle woorden in zijn gedachten kwamen op papier terecht. Als hij ze doorlas, werden zijn hersenen voor de gek gehouden zodat hij dacht dat het woord er stond, omdat je strikt genomen niet woord voor woord leest, maar je blik over de zin laat glijden.

Dat het woord ontbrak, had niets te betekenen. Het veranderde niets, maar de gedachte kwam bij hem op dat er ook wel andere dingen in het omvangrijke onderzoeksmateriaal konden staan die hij over het hoofd had gezien.

Hij legde het rapport weg en begon met hernieuwde interesse en inzet aan de stapel die het dichtst bij hem lag. Wanneer er iemand verdween, zoals bij Katharina het geval was, had je vier mogelijkheden: zelfmoord, ongeluk, vlucht of er zat een misdrijf achter. Ze hadden alle theorieën onder de loep genomen, ook de mogelijkheid dat ze het land had verlaten zonder dat aan iemand te vertellen, om een nieuw leven te beginnen, in het land waar ze vandaan kwam of ergens anders op de wereld.

Wisting had nooit geloof gehecht aan de optie dat Katharina uit vrije wil was verdwenen. Hoewel er geen lijk en geen plaats delict waren, had hij de zaak-Katharina altijd als een moordzaak beschouwd. Er was niet één individueel feit te noemen dat die conclusie rechtvaardigde, het waren alle omstandigheden bij elkaar. Zoals de koffer op het bed, de boeken die uit de boekenkast waren gepakt en de foto die uit de lijst was gehaald. En dan was er de code op de keukentafel.

Opnieuw pakte hij de fotokopie erbij en bestudeerde haar nogmaals. Drie licht gebogen strepen verdeelden het vel papier en vormden in het midden twee kolommen. Onderaan was een dwarsstreep getrokken. De rest van het papier vermeldde een serie getallen. 362 was omcirkeld en stond er twee keer. Hetzelfde met 334. Ook het getal 18 was twee keer weergegeven, met een vierkant eromheen. Verder stonden over het papier verspreid meerdere getallen: 206, 613, 148, 701, 404, 49. Wat het cryptische bericht interessant maakte, was dat aan de zijkant een groot plusteken stond waarvan de ene streep iets langer was dan de andere, zodat het leek op een religieus kruis, het crucifix. Keer op keer was de zwarte pen over het papier getrokken, tot er bijna een gat in zat.

Voor de zoveelste keer keek Wisting naar het kruis en de ge-

tallen. Deze keer was het alsof er in zijn onderbewustzijn iets rommelde. Dat de getallen op het punt stonden een soort betekenis te krijgen.

Hij haalde diep adem en hield die vast. Dit was zo'n moment waarnaar hij op zoek was wanneer hij de oude documenten weer tevoorschijn haalde. Dat hij in de loop van het voorbije jaar iets had geleerd – iets had gehoord, gezien of anderszins had beleefd – waardoor zijn ervaring groter was geworden, zodat dat hem in staat zou stellen de inhoud van de papieren op een nieuwe manier te interpreteren. Nu was hij bijna zover, voelde hij. Op het randje van begrip. Een repliek, een foto, een onbeduidend detail dat zich de afgelopen twaalf maanden in zijn onderbewustzijn had genesteld, stond op het punt hem een leidraad te verschaffen.

Hij las de getallen hardop, in een poging zijn hersenen te helpen iets aan de oppervlakte te brengen.

‘206, 613, 148...’

Amalie bootste hem na. Ze probeerde dezelfde getallen uit te spreken en lachte om haar eigen mislukte pogingen.

Wisting wierp een blik op haar. Haar mond was helemaal blauw. Ze hield een balpen vast; daar had ze een gat in gebeten, waardoor de inkt over haar hand droop.

Ze gorgelde, lachte en stopte de pen weer in haar mond.

Wisting smeedt de papieren weg, stormde op het meisje af en trok de pen uit haar vingers. Haar lippen, tanden, tong en de hele onderkant van haar gezicht waren blauw. Hij pakte haar onder zijn arm en begaf zich naar de badkamer, opende de kraan en hield haar boven de wasbak. Hij vulde zijn hand met water, gooide dat in haar gezicht en herhaalde dat proces. Amalie begon te gillen. Hij gooide meer water, in de openstaande mond. Amalie hoestte en kuchte. De inkt droop de wasbak in. Ondanks de protesten bleef hij haar afspoelen tot hij er zeker van was dat ze geen inkt meer in haar mond had. Daarna ging hij met zijn kleindochter op de wc-bril zitten en probeerde hij haar te troosten.

‘Het komt wel goed,’ zei hij. Hij probeerde zijn stem opgewekt te laten klinken.

Amalie kalmeerde enigszins. Wisting haalde zijn mobiel uit zijn zak en belde de dokterspost. In het kort vertelde hij wat er was gebeurd.

De verpleegkundige vroeg om de naam van het meisje.

‘Ingrid Amalie Wisting,’ antwoordde hij en hij noemde haar geboortedatum.

Aan de andere kant van de lijn hoorde hij het geluid van een toetsenbord.

‘Hoeveel inkt heeft ze binnengekregen?’ wilde de verpleegkundige weten.

‘Geen idee,’ bekende Wisting en hij droeg Amalie mee terug naar de woonkamer. De pen lag op de vloer en had een blauwe vlek in het tapijt gemaakt.

‘Er zit nog iets meer dan de helft van de inkt in,’ zei hij. ‘Maar het grootste deel zit op haar kleren en handen.’

‘Kleine hoeveelheden inkt zijn normaal gesproken volkomen ongevaarlijk,’ stelde de verpleegkundige hem gerust. ‘Het is het ergst als ze stukjes plastic heeft opgegeten.’

Wisting keek naar de pen. Het uiteinde was gespleten.

‘Wat kan er dan gebeuren?’ vroeg hij.

‘Ze kan ze in haar keel krijgen,’ antwoordde de verpleegkundige. ‘Maar het klinkt alsof dat goed is gegaan. Misschien krijgt ze wat buikpijn, maar de stukjes komen er waarschijnlijk op een natuurlijke manier weer uit.’

Wisting bedankte haar en nam Amalie weer mee naar de badkamer. Hij bevochtigde een doek en probeerde haar gezichtje en haar vingertjes schoon te maken. Dat hielp een beetje, maar de blauwe kleur ging niet weg. Toen pakte hij zijn tandenborstel, deed er wat tandpasta op en probeerde de verkleurde tandjes te poetsen. Amalie protesteerde en ging weer huilen. Hij gaf het op, nam haar mee naar de woonkamer en plofte op een stoel neer, met zijn kleindochter op schoot. De angst die hij had gevoeld, was bezig over te gaan

in ergernis. Hij ergerde zich aan zichzelf.

Amalie bleef huilen. Ze was vast moe en zijn onrust sloeg op haar over. Hij stond op en met zijn kleindochter op de arm pakte hij alles bij elkaar wat met de zaak-Katharina te maken had en stopte het terug in de doos. Een van de ordners zat niet dicht en losse vellen papier verspreidden zich over de tafel en op de vloer. Hij greep ze bijeen en propte ze terug in de grote doos, zonder zich er iets van aan te trekken dat ze kreukten of dat hij een chaos veroorzaakte. Hij wilde gewoon alles weg hebben.

Hij verplaatste Amalie naar zijn andere arm, sloot de flappen van de doos en schoof hem met zijn voet tegen de wand. Daarna ging hij samen met Amalie op de grond zitten en bestudeerde haar. Haar kleren kon hij wel weggooien. Ze stond toch al op het punt eruit te groeien, maar hij zou Line aanbieden ze te vergoeden.

Ze was opgehouden met huilen en toen Line terugkwam, waren ze in een spel verdiept waarbij ze houten blokken op elkaar moesten stapelen.

Line glimlachte toen ze zag dat ze aan het spelen waren, maar verstijfde toen ze de blauwe kleur om Amalies mond en op haar kleren opmerkte.

‘Wat is er gebeurd?’ vroeg ze en ze tilde haar dochter op.

‘Ze kreeg een pen te pakken,’ antwoordde Wisting.

‘Lette je niet op?’

‘Ze was er als de kippen bij,’ antwoordde Wisting.

‘Maar je was toch wel bij haar?’

‘Natuurlijk,’ antwoordde Wisting. ‘Maar plotseling zat ze daar met haar gezicht helemaal onder. Volgens mij was het jouw pen. Hij moet uit je tas zijn gevallen toen je me die parkeerboete liet zien.’

Line bevochtigde haar duim en begon over Amalies kin te wrijven.

‘Ik heb de dokterspost gesproken,’ vertelde Wisting. ‘In kleine hoeveelheden is inkt niet gevaarlijk. Wat lastig om weg te krijgen, maar niet gevaarlijk.’

Line zuchtte. ‘Ik ga met haar naar huis en stop haar in bad.’
Ze ging zitten en begon haar dochter aan te kleden.

Wisting ruimde het speelgoed op de vloer op. ‘Ik kan nieuwe kleren voor haar kopen,’ zei hij. ‘Of er in elk geval voor betalen.’

Line schudde haar hoofd. ‘Dat is niet nodig,’ zei ze en ze stond op. ‘Bedankt dat je op haar kon passen.’

‘Het spijt me,’ zei Wisting. ‘Ik ben vast een miserabele oppas.’

Line schonk hem een snelle glimlach. ‘Het komt wel goed,’ zei ze en ze wierp een blik op de doos met documenten. ‘Vergeet niet dat Thomas dit weekend thuiskomt,’ zei ze.

Thomas was haar tweelingbroer. Hij werkte als helikopterpiloot bij Defensie en was maar een paar keer per jaar thuis.

‘Ik zal pizza maken,’ zei Wisting met een glimlach.

Daarmee was hij begonnen toen Line en Thomas pubers waren. Elke vrijdag na zijn werk aten ze zelfgemaakte pizza. Hij maakte het deeg voor de bodem. Line en Thomas hielpen hem met het beleggen ervan. Dit hadden ze tijdens de hele jaren negentig gedaan, tot Thomas het leger in ging.

‘Wij komen ook,’ zei Line en ze drukte haar dochter tegen zich aan. ‘Zeg je “dag” tegen opa?’

Wisting liep naar hen toe, omhelsde hen allebei en volgde hen naar de deur. Daar bleef hij hen nakijken terwijl ze door de regen naar Lines huis aan het eind van de straat liepen.

Hij had gelogen, stelde hij vast, en hij bedacht hoe gemakkelijk hij had gezegd dat hij bij Amalie was geweest in plaats van toe te geven dat hij met zijn hoofd bij de zaak-Katharina had gezeten. Niet alleen had hij gelogen, hij had ook een deel van de schuld en de verantwoordelijkheid op Lines schouders gelegd. Hij had beweerd dat het haar schuld was dat er een pen tussen het speelgoed lag.

Hij sloot de deur, keerde terug naar de woonkamer en keek naar de doos die hij aan de kant had geschoven.

De leugen was een bestanddeel van elk onderzoek. Iedereen loog. Er was zelden sprake van directe onwaarheden, maar de meeste mensen ontweken de waarheid op de een of andere

manier. Ze spraken dubbelzinnig, verzwegen details, overdreven, maakten dingen mooier om interessanter over te komen of hielden informatie achter die henzelf in een slecht daglicht plaatste. Daarnaast was het zo dat mensen zich dingen vaak verkeerd herinnerden, dat ze zich wat ze hadden meegemaakt op een andere manier herinnerden dan feitelijk het geval was. En in plaats van toe te geven dat ze het verkeerd hadden, vulden ze de leemten in zoals ze dachten en vonden dat het moest zijn, vaak vormgegeven door wat anderen hadden gehoord of gezien. Om deze leugens boven water te krijgen moest je over andere informatie beschikken, zodat je kon natrekken wat er werd gezegd.

Hij bukte en pakte de pen op waarop Amalie had gekauwd. Het logo van de politievakbond was nog net te zien achter de plekken waar Amalie had zitten kauwen. Het was zijn pen. Hij vroeg zich af of hij het Line moest vertellen of het erbij moest laten. Hij hoefde de pen hoe dan ook niet te bewaren. In de keuken gooide hij hem in de pedaalemmer. Daarna keerde hij terug naar de woonkamer, opende opnieuw de doos en pakte de zaak er weer bij.

2

Toen Wisting achterwaarts de garage uit reed, vielen dunne, heldere waterstralen schuin voor zijn koplampen de duisternis in. In de loop van de nacht was het harder gaan regenen. Tot middernacht had hij geprobeerd de draad weer op te nemen die hij eerder op de avond bijna te pakken had, maar dat was hem niet gelukt.

Hij wierp een blik over zijn schouder, op het huis van zijn dochter. In de keuken brandde licht. Amalie werd rond zessen wakker, wist hij. Hij vroeg zich af of hij Line nog even zou vragen hoe het ging. Hij had ruim de tijd, dat was 's ochtends altijd zo. Zijn werkdag begon pas over een uur. Maar waarschijnlijk zou ze proberen Amalie weer te laten slapen. Dan zou hij alleen maar storen.

Vierentwintig jaar geleden was 10 oktober een heldere dag geweest met een matige, zwakke wind vanuit het zuidoosten, herinnerde hij zich uit de rapporten. Naarmate de avond vorderde, was de bewolking toegenomen. De wind was overgegaan in een lichte bries en de temperatuur was gedaald tot rond de acht graden.

Hij reed rustig door de woonwijk en sloeg rechts af toen hij de Larviksveien bereikte. Het zou een weinig productieve werkdag worden, wist hij. Hij zou zich niet goed op andere zaken kunnen concentreren, niet voor en ook niet na zijn ontmoeting met Martin Haugen.

Katharina was al eens eerder verdwenen. In die tijd heette ze Katharina Bauer. Ze was eenentwintig, was thuis in Perg op haar motor gestapt, het Oostenrijkse stadje uit gereden

en nooit meer teruggekomen.

Destijds vluchtte ze weg van een disfunctioneel gezin, met een gewelddadige en gealcoholiseerde stiefvader en een labiele moeder met geestelijke problemen. Katharina en haar zus steunden elkaar en hadden zich over hun jongere broertje ontfermd, maar toen hij oud genoeg was om voor zichzelf te zorgen, had Katharina een rugzak gepakt en was ervandoor gegaan.

De reis was geëindigd in Noorwegen. Ergens in dat land had ze een vader. Dat had haar moeder in elk geval gezegd: dat haar vader een Noor was. Ze had geen enkele hoop hem te vinden. Ze wist niets anders dan dat hij Richardt heette en dat hij een tijdlang stamgast was geweest in het restaurant waar haar moeder in de zomer van 1958 had gewerkt. Daarna was hij naar elders vertrokken, en het was niet eens zeker of hij wist dat hij vader was geworden.

Eigenlijk was ze niet eens vanwege die onbekende vader naar Noorwegen gegaan. Ze wilde vooral weg. Ze was wel nieuwsgierig geweest naar het land. Voordat ze vertrok, had ze de geografie en geschiedenis van het land bestudeerd en de taal een beetje geleerd.

Toch had ze pogingen ondernomen om haar vader te vinden nadat ze in Noorwegen was aangekomen. Tussen de spullen die de politie na haar verdwijning had gevonden, lagen lijsten met namen en adressen van verschillende mannen die Richardt heetten, waarbij de naam op allerlei manieren was gespeld. Lang voor haar verdwijning leek ze het project te hebben opgegeven. Sommige namen waren doorgestreept, maar meer dan driekwart was nog over. De politie had met iedereen contact gehad. Degenen van wie de naam was doorgestreept, bevestigden dat er contact met hen was opgenomen, maar dat zij niet de man waren naar wie ze op zoek was.

Wisting moest de ruitenwissers harder laten werken. Toen hij het centrum naderde, kwam er meer verkeer op de weg.

Het regenwater van de laatste dagen had de grond op diverse plaatsen weggespoeld en delen van de weg waren afgebrokkeld, zodat het verkeer moest worden omgeleid.

In Oostenrijk was Katharina opgeleid tot landmeter en beleidsmedewerker gebiedsontwikkeling; na haar aankomst in Noorwegen had ze een tijdje voor de plaatselijke afdeling van Rijkswaterstaat gewerkt. Ze had een talenknobbel, leerde al snel goed Noors en vervolgde haar studie aan de technische vakopleiding. Na verloop van tijd kreeg ze een baan bij de landelijke Rijkswaterstaat, waar ze deelnam aan het opzetten van projecten en de bouw van een nieuwe snelweg door het zuiden van de provincie Telemark. Daar ontmoette ze Martin Haugen. Hij werkte als voorman en was een van de medewerkers die voortdurend haar kantoor binnenliepen.

Het verkeer reed langzaam verder. Een volledig in regenkleiding gehulde fietser zigzagde tussen de auto's door.

Hij zou rond twaalfen naar Martin Haugen gaan. Ze hadden geen afspraak. Die hadden ze nooit gehad, maar elk jaar nadat Katharina was verdwenen, was hij daar op dat tijdstip geweest en hij wist dat Martin Haugen hem ook dit jaar verwachtte. De koffie zou klaarstaan. Op tafel een taart uit de supermarkt. Vermoedelijk een citroentaart met glazuur of een frambozen-cakerol. Eerst zouden ze het over koetjes en kalfjes hebben, daarna zou het gesprek op Katharina komen.

Wisting had haar één keer ontmoet. Zelf wist hij dat niet meer en pas een jaar of vijf, zes na haar verdwijning had Martin Haugen hem daaraan herinnerd. Dat was op 17 mei, de nationale feestdag, had Haugen verteld en hij had hem een krantenknipsel laten zien. Katharina en haar vriendinnen van het koor hadden tijdens de festiviteiten in natuurgebied Bøkeskogen gezongen. Er stond een foto van hen in de krant en Wisting, die aan het werk was geweest, was nog net op de achtergrond te zien.

Toen de foto in de krant verscheen, had Katharina op Wisting gewezen en Martin verteld dat ze vlak voor hun concert

een sleutelbos had gevonden. Die had ze afgegeven aan de politieman op de foto.

Wisting kon zich de gebeurtenis niet herinneren en dacht dat Katharina hem met een andere politieman verwisselde. Hij had het rapport van gevonden voorwerpen erbij gepakt en toen hij terugbladerde, was hij tot zijn verbazing zijn eigen aantekening tegengekomen dat er door ene Katharina Haugen een sleutelbos was gevonden en afgegeven. Hij had dus met haar gesproken, haar naam genoteerd en die later in het rapport opgenomen. Als hij probeerde zich dat voor de geest te halen, kwam hij niet verder dan een flauwe herinnering, hun ontmoeting was uit zijn geheugen gewist. Martin Haugen was het ook vergeten, tot hij een la opruimde, het knipsel vond en Wisting herkende.

Achter hem claxonneerde een auto. Wisting werd uit zijn gedachten gerukt en hij sloot het luikje van de herinnering weer, dat open was gaan staan toen hij zijn aandacht niet meer bij het verkeer had gehad.

In de straten van het centrum reed het verkeer beter door, en hij was ruim op tijd op het politiebureau om de koffiemachine aan te zetten zodat de koffie klaar was wanneer de anderen op de afdeling verschenen.

De afgelopen nacht was er niets van betekenis gebeurd waarvan verslag moest worden gedaan. Hij had de belangrijkste zaken die moesten worden onderzocht verdeeld en de dingen waarnaar ze niet nader hoefden te kijken aan de kant geschoven. Om tien uur had hij een vergadering over de budgettering en zou hij samen met een van de officieren van justitie de lijsten nalopen van zaken waarin achterstanden waren opgetreden. Daarnaast moest hij met suggesties komen voor een consequentieanalyse voor de rechercheafdeling wanneer het politiedistrict zou worden samengevoegd met de naburige provincies, maar dat kon wachten tot hij terug was van Martin Haugen.

Hij leunde naar achteren op zijn bureaustoel en zat met zijn

handen achter zijn hoofd. Toen boog hij zich naar voren en trok de onderste la open. Hij had een kopie van de 17 meifoto gemaakt en bekeek hem opnieuw.

De foto was in zwart-wit. Katharina stond in een feestelijk geklede vriendinnengroep en droeg een lichte zomerjurk. Ze had lang haar dat naar hij wist roodblond was. Haar ogen waren blauw, maar haar blik had iets donkers. Een somberheid die zichtbaar was, ook al had ze een brede glimlach om haar mond. Haar lippen leken zacht, dacht hij nu hij er weer naar keek. Zachter dan de ogen.

Volgens hem was ze niet meer in leven, maar hij vroeg zich af hoe ze er nu uit had gezien. Zelf was hij veranderd. Op de foto was hij eind twintig en slank. Zijn haar, dat net onder zijn kepie uit piepte, was donker, en hij had een rechte rug.

Voor Wisting was de zaak-Katharina pas op woensdag 11 oktober begonnen, toen haar man haar als vermist opgaf. Twee rechercheurs waren naar de Kleiverveien gegaan om de eerste onderzoeken te verrichten: Wisting en Eivind Larsen. Wisting zat met Martin Haugen in de woonkamer, terwijl Eivind Larsen het huis doorzocht, op zoek naar iets wat kon vertellen waar Katharina was gebleven. Niets van wat ze in de woning aantreffen of wat tijdens het gesprek naar voren kwam, bracht hen dichter bij een antwoord.

Wisting stond op en liep naar het raam; hij merkte het morrende gevoel in zijn lijf op, dat hem vreemd maar niettemin bekend voorkwam. Een rusteloosheid doordat er iets was wat hij nog altijd niet had opgelost.

De verdenking dat Martin Haugen iets met de verdwijning te maken had, was het eerste wat werd uitgesloten. In die tijd werkte hij aan de aanleg van een weg in de provincie Trøndelag en woonde hij in een barakkencomplex in Malvik. Dat lag op meer dan acht uur rijden van zijn huis.

De echtgenoot was de eerste verdachte wanneer iemand verdween zoals bij Katharina het geval was, maar de tijdlijn bood hun geen aanknopingspunten dat hij erachter zat. Martin

Haugen had op de avond van 9 oktober rond tien uur met Katharina gebeld. De telecommaatschappij bevestigde dat er om 22.06 uur vanaf de telefoonautomaat in de eetbarak naar het huis van Katharina en Martin Haugen aan de Kleiverveien in Larvik was gebeld. Het gesprek had acht minuten en zeventien seconden geduurd. De volgende ochtend om zeven uur zat Martin Haugen weer achter de hendels van de graafmachine. Dat was een tijdframe van negen uur, terwijl het hem zestien uur zou hebben gekost om heen en weer naar Larvik te rijden.

Na zijn shift had hij geprobeerd naar huis te bellen, maar er werd niet opgenomen. Verschillende collega's hadden gezien dat hij haar in de loop van de avond probeerde te bellen en hij had opgemerkt dat hij zich zorgen maakte. Hij had vrienden en kennissen gebeld, maar niemand had haar gezien. Laat op de avond had hij zijn naaste buurman gevraagd naar hun huis te gaan om een kijkje te nemen. Niets wees erop dat ze thuis was. De buurman was om het huis heen gelopen en had door de ramen naar binnen gekeken. Behalve dat het erop leek dat er een handgeschreven bericht op de keukentafel lag, had hij verder niets te melden.

Vlak voor middernacht was Martin Haugen in de auto gestapt en naar huis gereden. Op 11 oktober om 8.47 uur belde hij de politie en gaf hij zijn vrouw op als vermist.

Als puntje bij paaltje kwam, wisten ze nu niets meer dan toentertijd het geval was geweest. Ze wisten een heleboel over wat er níét was gebeurd, wat Katharina níét had gedaan en waar ze níét was gebleven, maar niet waarom, hoe of waarnaartoe ze was verdwenen.